végül ugyanolyan dogma lesz, mint a látványosan elvetett polgári rend. Később dől majd el, hogy mit hagyott maga után a hetvenes évek ifjúsága.

KONTRA FERENC

SOMOGYI SÁNDOR: DÖNTÉSHOZATAL AZ AGRÁRIPARI KOMPLEXUMBAN

Dr. Somogyi Sándor: Odlučivanje u agroindustrijskom kompleksu, Informatikai és Szervezéstani Intézet kiadása, Szabadka

Somogyi Sándor ebben a figyelemreméltó könyvében közel háromszáz oldalon át taglalja a rendszerszervezést, az ügyviteli döntéshozatalt és a szimulációs módszer alkalmazását az agráripari komplexumban. Tanulmánykötete hosszú időn át folytatott kutatómunkán és az agráripari komplexum problémakörének interdiszciplináris megközelítésén alapul. Könyvét három viszonylag különálló egységre tagolhatjuk, amelyek logikailag kötődnek egymáshoz. Első a rendszerelemzéssel foglalkozó rész, majd a döntéshozatal, végül pedig a szimuláció következik.

A már említett első részben a rendszerelemzés és a szisztematikus megközelítés módszereit alkalmazva mutatta be az agráripari komplexumnak mint kibernetikus rendszernek a statikus és dinamikus struktúráját. A könyvnek ez a része öt fejezetre oszlik: 1. Az agráripari komplexum mint rendszer, 2. Az agráripari komplexumnak mint összetett rendszernek az általános szerkezete, 3. az agráripari komplexum rendszerének modellje, 4. az agráriprai komplexum irányítási rendszere és 5. az agráripari komplexum korlátozó és zavaró tényezői.

Az első két fejezet rendszerelméleti szempontból foglalkozik az agráripari komplexum meghatározásának és strukturálásának kérdésével. A harmadik fejezetben részletesen kitér mindazokra az agráripari komplexumban és környezetében érvényesülő elemekre, amelyek kisebb-nagyobb hatást gyakorolnak működésére, céljainak megvalósítására és forrásaira.

A negyedik fejezetben az irányítási rendszer szerkezetének elemzésével és jelentőségével, illetve egyes részterületeinek funkciójával foglalkozik. Az ötödik fejezetben osztályozza és dolgozza fel mindazokat a tényezőket, amelyek korlátozzák és zavarja az agráripari komplexum működését.

Könyvének második részében az agráripari komplexum irányításának egyik legfontosabb vonatkozásával, az ügyviteli döntéshozatal problematikájával kezdi a döntéshozatal problémáinak megoldását és elméleti vonatkozásainak feldolgozását. Ugyanitt vázolja az agráripari komplexum fejlődése és működése szempontjából létfontosságú ügyviteli döntéshozatali folyamat különböző modelljeit és módszereit. A könyvnek ez a része az alábbi fejezetekre oszlik: 1. A probléma fogalma és meghatározása, 2. A problémamegoldás fázisa, 3. A döntéshozatal elméletével kapcsolatos álláspontok, 4. A döntéshozatal logikája, 5. A modellek és azok szerepe a döntéshozatal előkészítésében, 6. Az ügyviteli döntéshozatal és 7. A döntéshozatal több tényezőtől függő elmélete és gyakorlata.

Az első két fejezetben a döntéshozatal legfontosabb okát képező problémák elméletével és tartalmával, valamint a megoldások előmozdításával foglalkozik, a harmadik rész filozófiai, közgazdasági, szociológiai és pszichológiai vonatkozásban szemlélteti a döntéshozatal legfontosabb

elméleti álláspontjait. A negyedik fejezetben részletesen leírja és gyakorlati példákkal szemlélteti a döntéshozatal elméletének fejlesztéséhez alapot szolgáltató különböző logikai döntéshozatali formákat. Az ötödik fejezet a kutatás objektumának leegyszerűsített másolatait képező modellekre vonatkozik, amelyek az emberi tevékenység különböző formáiban kísérleti alanyokká válnak, s ezáltal meghatározott körülmények között és helyzetekben módot adnak annak kivizsgálására, hogy bizonyos esetekben hogyan reagálhat az eredeti objektum. Mivel a döntéshozatal elméletében igen elterjedt a modellek alkalmazása, ez a fejezet részletesen taglalja, hogy milyen szerepük és jelentőségük van a döntéshozatal meghozatalában és előkészítésében, majd pedig különböző mércék szerint osztályozzák a modelleket. A hatodik fejezet az ügyviteli döntéshozatal legfontosabb jellemvonásait és meghozataluk tényezőit elemzi. A könyv második részének utolsó fejezetében a döntéshozatal modelljeinek és magának a folyamatnak a részletes feldolgozásával ismerkedhetünk meg, azzal hogy miként alakul a döntéshozatal nagyobb számú releváns tényező esetében és milyen módszereket lehet alkalmazni az alternatív döntéshozatal tényezői hasznosságának a megállapítására.

Tanulmánykötete egész harmadik részében a szimuláció korszerű módszerével foglalkozik, amelyet a döntéshozatali folyamatokban, különösen pedig az ügyviteli döntéshozatal folyamataiban alkalmaznak intenzíven. Amíg a könyv második részében csak felsorolja és röviden ismerteti a döntéshozatali folyamatokban alkalmazott módszerek némelyikét, ebben az utolsó részben külön figyelmet szentel a szimulációnak. Olvasóit a Monte Carlo technika ismertetésével vezeti be a szimuláció világába. Könyvének ezt a fejezetét gazdagon illusztrálja az agráripari komplexumból vett szemléletes példáikkal.

A Monte Carlo technika alkalmazását szemléltetve definiálja magát a szimulációt, amely szerint olyan folyamat, amely „a modell viselkedését kutatja, meghatározott körülmények között". Mivel a szimulációt többnyire modelleken alkalmazzák, a továbbiakban osztályozza és leírja a különböző szimulációs modelleket, s elmondja hogy miért előnyösebb szimulációt alkalmazni a problémafeltárás más módszereivel szemben.

A modellek kutatására, illetve a szimulációra különbözőképpen kerülhet sor, ami azt jelenti, hogy az objektumok viselkedésének kutatása során a modell segítségével különböző módszerek alkalmazhatók. Somogyi a szimulációt elektronikus számítógépek útján alkalmazható szimulációs módszerek és programnyelvek nagy számát ismerteti.

Külön hangsúlyt helyez a szimulációnak az agráripari komplexumban való alkalmazási módszerére. A szimulációval foglalkozó részben bemutatja annak az agráripari komplexumban való konkrét alkalmazását, mégpedig a szarvasmarhatartás tervváltozatainak kidolgozásához szükséges szimulációs program-csomag részprogramjainak lajstromozásával.

A kiadvány leginkább azért hat újdonság erejével, mert az agráripari komplexum ügyviteli döntéshozatalainak a módszereit és modelljeit korszerűen közelíti meg. A hazai és a külföldi szakirodalom eredményeit felhasználva hozzáférhető módon mutatta be az olvasó számára az ügyviteli döntéshozatal problémakörének jelentőségét és komplex jellegét. Emellett az ügyviteli döntéshozatal korszerű módszereit is feldolgozza, majd pedig bemutatja azoknak az agráripari komplexum gyakorlati körülményei közötti alkalmazását.

NEBOJŠA NOVKOVIĆ